

Un país hipotecat

El nou govern de la Generalitat Valenciana va presentar aquest 29 d'octubre uns pressupostos marcats per "l'ajustament". S'ha de començar a fer front a l'herència enverinada d'Eduardo Zaplana: un deute públic desbocat, el més alt de totes les comunitats autònomes amb molta diferència, el creixement espectacular del qual ha coincidit exactament amb els seus vuit anys de mandat.

Si hi ha una constant durant els vuit anys de govern d'Eduardo Zaplana al capdavant de la Generalitat Valenciana, aquesta ha estat la successiva presentació de projectes faraònics amb una cara oculta, la de l'augment del deute públic amb un creixement desbocat, únic a tot l'estat espanyol. En aquest reportatge, intentem, amb el plantejament d'alguns interrogants, explicar algunes de les claus de la gran herència oculta d'Eduardo Zaplana, que pot hipotecar seriosament el futur del País Valencià.

Quin és el deute de la Generalitat Valenciana? Segons les darreres dades fetes públiques pel Banc d'Espanya, corresponents al mes de juny passat, la Generalitat Valenciana deu 7.525 milions d'euros. El deute en relació amb el PIB, paràmetre que s'utilitza per calibrar la seua magnitud respecte a la riquesa, era d'un 10,7%, el més alt de totes les comunitats autònomes de l'estat espanyol amb molta diferència (el segon és el de Galícia, amb un 8,4%). En el gràfic de la pàgina 36 podem observar el deute valencià en relació amb el de la Generalitat de Catalunya (històricament, el més elevat de l'estat) i respecte a la mitjana estatal. Si traduïm aquesta hipoteca a la magnitud deute per capita, podrem comprovar que cada valencià deu 1.739 euros. Al deute que comptabilitza el Banc d'Espanya s'ha d'afegir, a més, tot el que aquesta institució no computa, com ara el que l'administració valenciana centrifuga als ajuntaments i a les diputacions, i el d'algunes empreses públiques que tam-

poc no són analitzades pel Banc d'Espanya. En aquest apartat, entren els deutes d'empreses públiques com ara Ràdio Televisió Valenciana, CACSA, l'empresa gestora de la Ciutat de les Arts i les Ciències de València, o CIEGSA (Construccions i Infraestructures Educatives de la Generalitat Valenciana, SA), corporació encarregada de la construcció d'escoles públiques. Segons el projecte de llei de pressupostos de la Generalitat per al 2004, presentat a les Corts Valencianes el dimecres 29 d'octubre, el deute acumulat per aquestes empreses és de 3.244 milions d'euros. D'aquesta manera, si afegim el deute del Banc d'Espanya al de les empreses públiques, la hipoteca dels valencians és de més de 10.700 milions d'euros. I a aquest passiu, encara s'hauria d'afegir el que la Generalitat ha traslladat a les corporacions locals. Hi ha encara un altre forat pressupostari que no considera el Banc d'Espanya: les obres que duu a terme l'administració valenciana amb el sistema alemany, amb el qual es remunera l'empresa contractista en finalitzar la construcció, un mètode de pagament que també va començar a aplicar el Govern Zaplana i que ajorna molts pagaments pendents de les arques valencianes.

Quan s'ha produït aquest deute? L'explosió del deute de la Generalitat Valenciana coincideix exactament amb els vuit anys de govern d'Eduardo Zaplana, com també es pot observar al gràfic de la pàgina 36. Al final del govern socialista al capdavant de la Generalitat Valenciana, l'any 1995, el deute

era de 2.656 euros, un 6,4% en relació amb el PIB, un poc per damunt de la mitjana estatal (5,9%). Des de l'arribada de Zaplana al poder, el 1996, el deute ha augmentat tots els anys molt per damunt de la mitjana estatal. Ara com ara, la mitjana de deute de totes les comunitats autònomes és d'un 6% enfront del 10,7% valencià. El Govern de la Generalitat Valenciana ha utilitzat diversos artificis comptables per poder arribar al nivell d'endeutament actual, com ara la conversió de deutes a curt termini, conseqüència d'ingressos ficticis utilitzats per quadrar els comptes, en deutes a llarg termini en diverses ocasions amb permís del Ministeri d'Economia i Hisenda.

S'ha vist reflectit l'increment de deute en els pressupostos de la Generalitat? Molts dels desfasaments no s'han vist reflectits en els projectes de llei de pressupostos que el Consell presenta cada tardor a les Corts Valencianes. Les modificacions posteriors a l'avantprojecte de pressupostos inicials són cada vegada més grans, amb la qual cosa els pressupostos finalment executats són molt diferents dels que es presenten. "El pressupost es devalua com a instrument de control de l'executiu, perquè les modificacions pressupostàries posteriors es debaten menys. Moltes es produeixen al mes d'agost i són molt elevades", explica Joan Sifre, secretari general de Comissions Obreres del País Valencià.

L'augment del deute és bo o dolent? Depèn. Des dels anys trenta del segle passat, molts governs han aplicat les recomanacions del prestigiós economista britànic John Maynard Keynes, les quals proposen d'endeutar-se en èpoques d'estancament o de recessió econòmica, perquè les administracions públiques, amb la seua inversió, actuen de locomotora de l'economia quan deixa de fer-ho el sector privat. Després, en les èpoques de creixement, hauran de tenir un superàvit que compense els deutes contrets en els temps de crisi. Des d'aquesta perspectiva, sobta l'espectacular hipoteca dels comptes valencians en vuit anys de creixement econò-

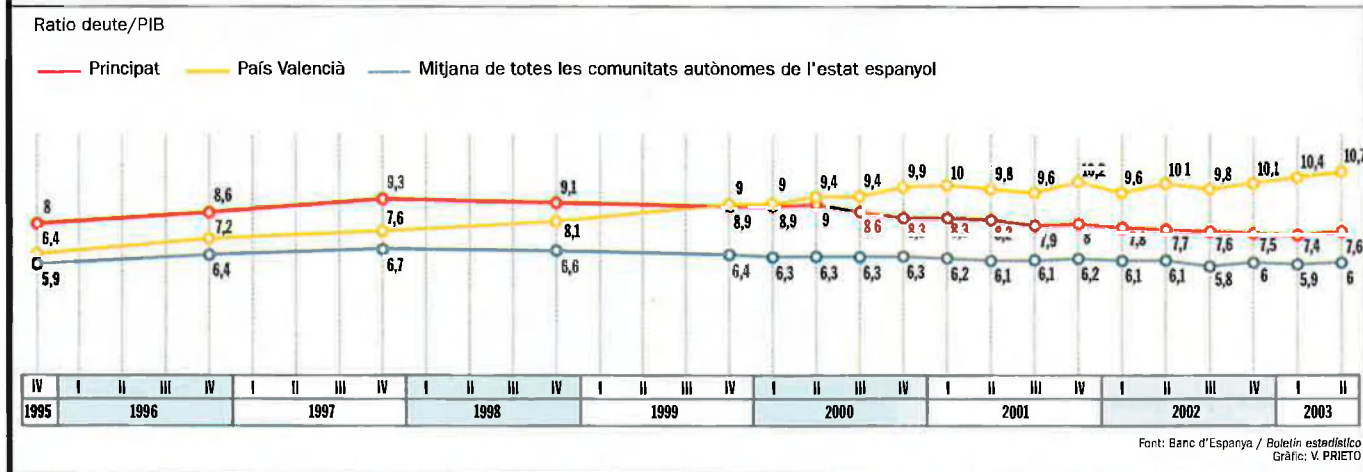
Bona part del deute acumulat sota el mandat d'Eduardo Zaplana s'explica per la inversió en complexos d'oci com la Ciutat de les Arts i les Ciències o Terra Mítica.

Contra els consells dels especialistes, la Generalitat s'ha endeutat molt en una època de creixement

mic ininterromput, encara que els darrers dos anys haja estat amb una intensitat més baixa, en els quals l'empenta de l'economia privada era suficient per

garantir la bona marxa econòmica. "Amb l'augment del dèficit en èpoques de creixement, l'única cosa que fas és reescalfar l'economia", explica Aurelio

Evolució del deute de les comunitats autònomes en relació al PIB des del 1995

La pèrdua de fons europeus a partir del 2007 coincidirà amb el delicat estat dels comptes valencians

Martínez, catedràtic d'economia aplicada de la Universitat de València.

Ha estat productiu, aquest deute? Per saber si aquest deute ha estat productiu s'ha d'analitzar si s'ha destinat a inversions rendibles. Una nova carretera o via fèrria poden, per exemple, multiplicar la renda industrial amb les facilitats que ofereixen a l'exportació. En aquest sentit, un dels principals forats financers de la Generalitat Valenciana, el parc temàtic Terra Mítica, no ha estat rendible, com es constata amb els greus problemes econòmics que pateix quan ja fa quatre anys que està obert. Una altra de les inversions estrella de Zaplana, la Ciutat de les Arts i les Ciències de València, encara no se sap quina rendibilitat pot tenir. El PP ha insistit una i una altra vegada que el deute de la Generalitat ha servit per finançar infraestructures que garanteixen el creixement econòmic futur.

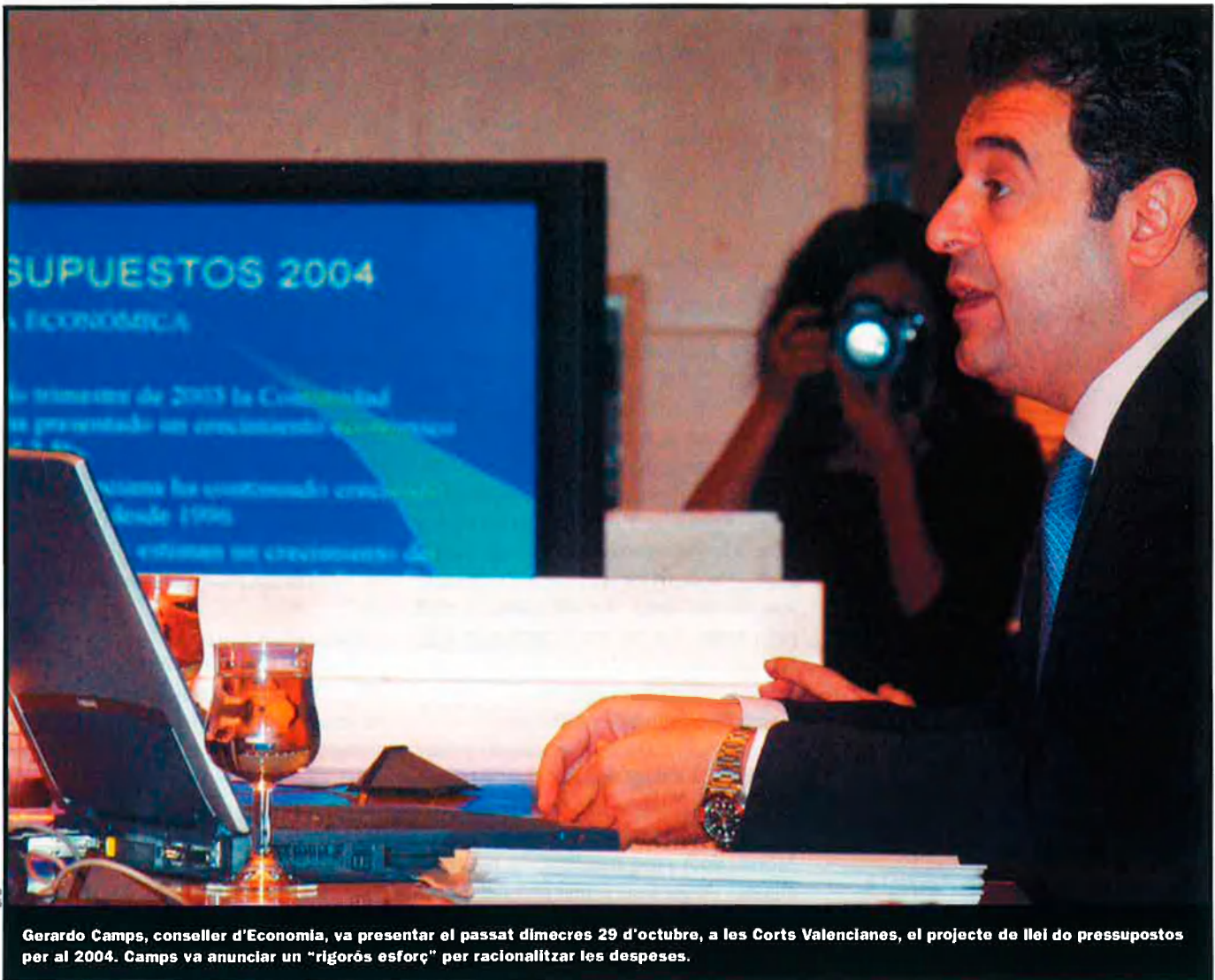
Segons Vicent Rambla, conseller d'Economia del PP fins al passat mes de juny, "el deute públic ha servit per finançar nombrosos projectes que estan contribuint a crear feina, a incrementar la productivitat i a fer créixer la confiança dels ciutadans de la comunitat en

la nostra economia i en les nostres possibilitats de futur". El fet és que el desfasament pressupostari del País Valencià s'explica en bona part per infraestructures com Terra Mítica i la Ciutat de les Arts i les Ciències, vinculades al sector turístic. No s'ha invertit en mesures de suport als sectors industrials tradicionals valencians, alguns dels quals comencen a patir seriosos problemes de viabilitat. La valoració de Ramon Tremosa, professor d'economia de la Universitat de Barcelona, és contundent: "La base productiva —apunta— s'ha deixat de la mà de Déu. L'economia valenciana ha perdut gas exportador. Del 1990 al 2002, la taxa de participació de les exportacions valencianes en les de tot l'estat ha passat del 16 al 12%. No hi ha infraestructures ni suport al teixit productiu." "El sector crític d'un país és la indústria, que és la que en defineix la riquesa. S'han dedicat a fer parcs temàtics de segona fila. Quins sectors nous en punta té el País Valencià? Quins sectors del coneixement té?", s'interroga.

Aurelio Martínez, per la seua banda, opina que no és bo tenir una economia basada tan sols en el turisme. "La nostra economia és complexa", explica.

L'altre dels grans capítols d'inversió que s'ha disparat durant els vuit anys de govern de Zaplana, al costat dels projectes relacionats amb l'oci i el turisme, ha estat el de la despesa farmacèutica. Per a Joan Sifre, "la despesa farmacèutica està en nivells molt preocupants. No s'han pres mesures més enllà de les que s'han aplicat amb molta timidesa".

És assumible, el deute? El PP ha insistit que el deute no és un problema, perquè amb els baixos tipus d'interès que hi ha, la càrrega pressupostària que representa és assumible. El nou conseller d'Economia, Gerardo Camps, un dels homes de confiança del president de la Generalitat Valenciana, ha dit públicament que el deute l'ocupa, "encara que no excessivament", però no li preocupa. Unes altres són les consideracions que puga mantenir en privat sobre l'herència de l'anterior president de la Generalitat Valenciana. El problema és que una lleu apujada del preu dels diners a Europa, fet probable en un futur no gaire llunyà ja que ara estan a uns nivells històricament baixos, pot tenir conseqüències dramàtiques en l'estabilitat pressupostària de les arques valencianes. A aquest probable augment s'ha d'afegir la pèrdua de fons europeus que començarà a produir-se a partir de l'any 2007, de manera progressiva, quan el País Valencià, amb tota probabilitat, deixarà de ser considerat Objectiu 1 de la Unió Europea. Segons Ramon Tremosa, el sistema de finançament au-

Gerardo Camps, conseller d'Economia, va presentar el passat dimecres 29 d'octubre, a les Corts Valencianes, el projecte de llei de pressupostos per al 2004. Camps va anunciar un "rigorós esforç" per racionalitzar les despeses.

tonòmic posat en pràctica fa dos anys no serveix per a sanejar els comptes de la Generalitat. "Amb el nou model de finançament autonòmic, els dèficits fiscals continuen igual que abans", assegura. Segons aquest especialista, el País Valencià té un dèficit estructural amb l'estat que és conseqüència del fet que li aporta molt més del que en rep.

Quin és el futur? El conseller valencià d'Economia, Gerardo Camps, va presentar la setmana passada una llei de pressupostos en els quals s'estanca la partida d'inversions, un anunci encobert de la seua intenció de començar a posar ordre en les finances valencianes.

De totes maneres, és inevitable aplicar ja una política de contenció de despeses, una decisió que pot arribar acom-

Una lleu apujada dels tipus d'interès pot fer trontollar l'estabilitat pressupostària de la Generalitat

panyada d'una etapa d'estancament o de recessió econòmica que succeeça l'actual procés de nou anys de creixement, en la qual no hi haurà diners disponibles perquè el sector públic atenui la davallada econòmica. Com diu Joan Sifre, "les vaques flagues arribaran quan ja ens hàgem menjat el farratge". L'actual Consell es troba, a més, amb molts grans projectes anunciats en l'era Zaplana que no se sap si podrà o voldrà dur a terme. El Govern de la Generalitat, a més, té limitacions legals per con-

tinuar indefinidament amb la política d'augment del deute públic.

La llei d'estabilitat pressupostària, que entra en vigor enguany, imposa a les comunitats autònomes el tancament de l'exercici amb un dèficit zero, és a dir, sense recórrer a l'emissió de deute públic per quadrar els comptes. En cas que es tancara l'exercici amb dèficit, s'hauria d'elaborar un pla de sanejament.

Miquel Calvet